

Chambre des Représentants		Kamer der Volksvertegenwoordigers	
SESSION DE 1937-1938.	N° 93		ZITTINGSJAAR 1937-1938.
N° 72 (S.E. 1936) : PROPOSITION DE LOI.	SÉANCE du 20 Janvier 1938	VERGADERING van 20 Januari 1938	WETSVOORSTEL : N° 72 (B.Z. 1936).

PROJET DE LOI

prorogeant, en faveur des Belges, anciens combattants et assimilés, le régime transitoire institué par arrêté royal du 1er juillet 1929, pour l'obtention du diplôme de dentiste.

RAPPORT

FAIT, AU NOM DE LA COMMISSION DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE (1), PAR M. **SAINTE**.

MESDAMES, MESSIEURS,

La Commission s'est prononcée sur le projet de loi Vandemeulebroucke. Cependant, elle a cru devoir examiner, dans son ensemble, les revendications présentées par divers groupements relatives à l'organisation de la profession dentaire dans notre pays. Elle a abouti à quelques conclusions soumises à l'attention de la Chambre et du Gouvernement.

Ce rapport contient :

1. Un bref historique de la question dentaire dans notre pays jusqu'en 1928;
2. Un résumé de la loi du 21 mai 1929 et de l'arrêté royal d'application du 1er juillet 1929;
3. Les premières conclusions de la Commission de l'Instruction Publique chargée de l'examen de la proposition de loi Vandemeulebroucke;
4. Les arguments des dentistes légaux et des dentistes non diplômés;
5. Un exposé des solutions admises aux Ministères de l'Instruction Publique et de la Santé Publique;
6. Un examen critique de la profession dentaire et quelques conclusions;
7. La décision définitive de la Commission de l'Instruction Publique.

(1) Composition de la Commission : Président : M. Mundeleer; MM. Bohy, Eekelers, Gris, Harmegnies, Hossey, Hoyaux, Piérard, Sainte. — Blavier (E.), Dhavé, Fieullien, Heyman, Mampaey, Van Hoeck. — Amelot, De Jaegher (C.). — Fasbender, Sindic. — D'Haese. — Glineur.

WETSONTWERP

tot verlenging, ten bate van de Belgen, oudstrijders en gelijkgestelden, van het overgangsregime ingesteld bij Koninklijk besluit van 1 Juli 1929, voor het bekomen van het diploma van tandarts.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR HET OPENBAAR ONDERWIJS (1), UITGEBRACHT DOOR DEN HEER **SAINTE**.

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

De Commissie heeft zich uitgesproken over het wetsvoorstel Vandemeulebroucke. Zij achtte het, evenwel, noodig de desiderata van de onderscheidene groeperingen nopens de inrichting van het tandheelkundig beroep in ons land aan een algemeen onderzoek te onderwerpen. Zij leidde hieruit eenige gevolgtrekkingen af, die zij aan de aandacht van Kamer en Regeering aanbeveelt.

Dit verslag behelst :

1. Een korte schets van het tandheelkundig vraagstuk in ons land, tot in 1928;
2. Een samenvatting van de wet van 21 Mei 1929 en van het Koninklijk besluit van uitvoering van 1 Juli 1929;
3. De eerste besluiten van de Commissie voor Openbaar Onderwijs belast met het onderzoek van het wetsvoorstel Vandemeulebroucke;
4. De argumenten van de wettelijke tandartsen en van de niet-gediplomeerde tandartsen;
5. Een uiteenzetting van de oplossingen aanvaard door de Ministeries van Openbaar Onderwijs en van Volksgezondheid;
6. Een critisch onderzoek van het tandheelkundig beroep en eenige besluiten;
7. De definitieve beslissing van de Commissie voor Openbaar Onderwijs.

(1) Samenstelling van de Commissie : Voorzitter : de heer Mundeleer; de heeren Bohy, Eekelers, Gris, Harmegnies, Hossey, Hoyaux, Piérard, Sainte. — Blavier (E.), Dhavé, Fieullien, Heyman, Mampaey, Van Hoeck. — Amelot, De Jaegher (S.). — Fasbender, Sindic. — D'Haese. — Glineur.

BREF HISTORIQUE DE LA QUESTION.

La loi du 12 mars 1818 établit un régime qui durera jusqu'en 1884. Pour devenir dentiste, il faut obtenir un certificat de capacité d'une des Commissions médicales provinciales du Royaume.

Dès 1884, des arrêtés royaux successifs prévoient des conditions de stage et d'études pour les récipiendaires.

Un arrêté royal du 14 août 1899 impose la candidature en médecine aux futurs dentistes.

De 1918 à 1929, des dispositions d'exception sont prises en faveur des combattants et anciens combattants d'abord, en faveur de tous les mécaniciens-dentistes ensuite.

Ces dispositions exceptionnelles ressuscitent en faveur des intéressés les Commissions médicales provinciales telles qu'elles fonctionnaient depuis 1884.

L'arrêté royal du 24 août 1918 — complété par celui du 5 mai 1919 — et un autre du 21 juillet s'appliquent aux combattants et anciens combattants.

L'arrêté royal du 10 mars 1924 étend le bénéfice des dispositions exceptionnelles à tous les mécaniciens-dentistes — anciens combattants ou non. Les Commissions provinciales fonctionnèrent en 1925 et 1926.

LA LOI ET L'ARRETE ROYAL DE 1929.

La loi du 21 mai 1929 établit à la fois un régime définitif et une période transitoire permettant aux dentistes non diplômés et souvent « illégaux » de se mettre en règle.

Le grade de licencié en art dentaire est institué; il exige cinq années d'études universitaires. Dorénavant, l'art dentaire sera exercé :

1° Par les dentistes proprement dits (on les appelle plus communément les chirurgiens dentistes) qui ont réussi — jadis ou à la suite des mesures exceptionnelles prises depuis 1918 — l'examen devant les Commissions provinciales. La carrière de dentiste (exception faite par les dispositions transitoires de la loi dont nous parlerons plus loin) est désormais fermée, les Commissions médicales provinciales étant révoquées;

2° Par les licenciés en art dentaire;

3° Par les médecins dentistes, ayant conquis, outre leur diplôme de docteur en médecine, un certificat d'aptitude à l'art dentaire;

4° Par les stomatologistes, c'est-à-dire les médecins spécialisés dans les maladies de la bouche.

KORTE SCHETS VAN HET VRAAGSTUK.

De wet van 12 Maart 1818 voerde een regeling in, die tot in 1884 duren zou. Om tandarts te worden, moet men een bekwaamheidsakte bekomen van een der Provinciale geneeskundige Commissiën van het Rijk.

Van 1884 af, worden, bij opeenvolgende Koninklijke besluiten, voorwaarden inzake proeftijd en studiën bepaald voor de recipiënde.

Een Koninklijk besluit van 14 Augustus 1899 legt de candidatuur in de geneeskunde op aan de toekomstige tandartsen.

Van 1918 tot 1929, worden uitzonderingsbepalingen voorzien ten bate van de strijders en oud-strijders in de eerste plaats, vervolgens, ten bate van al de tandtechnici.

Tengevolge van deze uitzonderingsbepalingen, worden, ten bate der belanghebbenden, de Provinciale geneeskundige Commissiën weer in het leven geroepen, zooals zij sedert 1884 bestonden.

Het Koninklijk besluit van 24 Augustus 1918 — aangevuld door dit van 5 Mei 1919 — en een ander van 21 Juli zijn toepasselijk op de strijders en oud-strijders.

Het Koninklijk besluit van 10 Maart 1924 breidt het genot van de uitzonderingsbepalingen uit tot al de tandtechnici — al dan niet oud-strijders. De Provinciale geneeskundige Commissiën zetelden in 1925 en 1926.

DE WET EN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 1929.

De wet van 21 Mei 1929 voert tegelijkertijd een definitieve regeling en een overgangstijdperk in, ten einde de niet-gediplomeerde en vaak « onwettige » tandartsen in de gelegenheid te stellen hun toestand te regelen.

De graad van licentiaat in de tandheelkunde wordt ingevoerd; hier voor zijn vijf jaren universiteitsstudiën vereischt. Voortaan zal de tandheelkunde uitgeoefend worden :

1° Door de eigenlijke tandartsen (men noemt ze doorgaans tandmeesters), die vroeger of tegenwoordig van de uitzonderingsmaatregelen sedert 1918 genomen, geslaagd zijn in het examen voor de Provinciale commissiën. De loopbaan van tandarts (met uitzondering van de overgangsbepalingen van de wet waarover wij verder zullen handelen) is voortaan gesloten, daar de Provinciale geneeskundige Commissiën ontbonden werden;

2° Door de licenciaten in de tandheelkunde;

3° Door de dokters-tandartsen die, behalve hun diploma van doctor in de geneeskunde, een bekwaamheidsakte voor de uitoefening der tandheelkunde bekomen hebben;

4° Door de stomatologen, 't is te zeggen, de dokters die vooral de mondziekten behandelen.

Cependant, la loi du 1929 crée un régime transitoire : elle établit une période de cinq ans pendant laquelle les Commissions provinciales continueront à délivrer des diplômes. L'application de cette disposition est laissée au pouvoir exécutif : l'arrêté royal du 1er juillet 1929 organise la période transitoire.

Nous nous bornons, dans cette partie du rapport, à résumer les dispositions d'exécution.

L'arrêté royal précité crée deux catégories de récipiendaires :

La première comprend, sans condition d'âge ni de nationalité, les candidats possédant un des certificats homologués d'études moyennes ou un certificat assimilé; ils devront avoir subi un examen préalable, comportant notamment une épreuve pratique d'art dentaire y compris la prothèse, et être possesseurs d'un certificat justifiant de deux années de cours théoriques et pratiques dans une université ou une école spéciale.

La deuxième catégorie comprend les praticiens ou mécaniciens dentistes. Ceux-ci doivent être Belges, âgés de 23 ans au moins le 31 décembre 1929 et avoir été occupés, dans le pays, pendant cinq ans au moins à des travaux pratiques d'art dentaire chez des dentistes légaux. L'examen auquel ils sont soumis devant les Commissions provinciales comporte :

- 1° Une rédaction relative à leur profession;
- 2° L'examen de deux cas cliniques;
- 3° Un travail de dentisterie opératoire;
- 4° Un travail de prothèse dentaire.

Dans la période transitoire de 1929 à 1934, 538 candidats des deux catégories se sont présentés, dont 300 mécaniciens dentistes seulement. 468 ont réussi, dont 227 de la première catégorie et 241 mécaniciens-dentistes.

LES PREMIERES CONCLUSIONS DE LA COMMISSION DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE.

La proposition de notre regretté collègue, M. H. Vandemeulebroucke, déposée à la session extraordinaire de novembre 1936, crée une nouvelle période transitoire de cinq années. Le bénéfice en est réservé aux combattants nationaux dans la campagne 1914-1918 et aux prisonniers politiques et déportés de nationalité belge ayant subi, du fait de l'ennemi, une détention ou une déportation d'un an au moins.

En juin 1937, la Commission de l'Instruction Publique a exprimé l'opinion que le bénéfice de nouvelles mesures exceptionnelles devait être étendu à tous (anciens combattants ou non). Elle a cependant repoussé l'institution d'une nouvelle période des cinq

De wet van 1929 voert echter een overgangsregeling in : zij voorziet een tijdperk van vijf jaar gedurende hetwelk de Provinciale Commissiën diploma's zullen blijven afleveren. De toepassing dezer bepaling wordt aan de uitvoerende macht overgelaten : het Koninklijk besluit van 1 Juli 1929 richt het overgangstijdperk in.

In dit gedeelte van het verslag, bepalen wij ons bij de samenvatting van de uitvoeringsvoorschriften.

Voormeld Koninklijk besluit voorziet twee reeksen examinandi :

De eerste omvat, zonder onderscheid van ouderdom of nationaliteit, de kandidaten in het bezit van een der gehomologeerde getuigschriften van middelbare studiën of van een hiermede gelijkgesteld getuigschrift; zij zullen een voorafgaand examen moeten afgelegd hebben, inzonderheid bestaande in een praktische proef over de tandheelkunde, met inbegrip van de prothese, en houder moeten zijn van een getuigschrift waaruit blijkt dat zij gedurende twee jaar een theoretisch en praktisch onderwijs genoten hebben in een universiteit of in een bijzondere school.

De tweede reeks bestaat uit de practiseerenden of tandtechnici. Dezen moeten Belg zijn, op 31 December 1929 minstens 23 jaar oud, en in het land, ten minste gedurende vijf jaren, zich met praktisch tandheelkundig werk bij wettelijke tandartsen hebben bezig gehouden. De examens die zij voor de provinciale Commissies moeten afleggen omvatten :

- 1° Een opstel betreffende hun beroep;
- 2° Het onderzoek van twee clinische gevallen;
- 3° Een werk op het gebied der operatieve tandheelkunde;
- 4° Een werk op het gebied der tandprothese.

Tijdens de overgangsperiode 1929-1934, hebben zich 538 kandidaten van beide reeksen aangeboden, waaronder slechts 300 tandtechnici. — 468 slaagden, waaronder 227 van de eerste reeks en 241 tandtechnici.

DE EERSTE BESLUITEN VAN DE COMMISSIE VOOR HET OPENBAAR ONDERWIJS.

In het voorstel van onzen betreunden collega, den heer H. Vandemeulebroucke, ingediend tijdens de buitengewone zitting 1936, wordt een nieuwe overgangsperiode van vijf jaar voorzien. Het genot er van wordt voorbehouden aan de nationale strijders van den veldtocht 1914-1918 en aan de politieke gevangenen en weggevoerden van Belgische nationaliteit, die door den vijand, ten minste gedurende één jaar, werden in hechtenis gehouden of weggevoerd.

In Juni 1937, was de Commissie voor het Openbaar Onderwijs de meening toegedaan, dat het genot van de uitzonderlijke maatregelen tot iedereen moest worden uitgebreid (oud-strijders of niet). Zij wees nochtans de invoering van een nieuwe tijdruimte van

années et considéré qu'il y avait simplement lieu d'instituer, une dernière fois, un examen unique, à Bruxelles.

Cette délibération de la Commission a donné lieu à des interprétations diverses. Elle a accentué la campagne menée d'une part par les dentistes « illégaux », d'autre part, par les dentistes diplômés. Résumons l'argumentation des uns et des autres.

LES ARGUMENTS DES DENTISTES DIPLOMÉS ET CEUX DES ILLEGAUX.

La documentation qui nous est parvenue par les soins des stomatologistes est extrêmement abondante. Nous en trouvons cependant l'essentiel dans une brochure : *Le problème de l'Art dentaire en Belgique en 1937*, publiée par la « Fédération des Sociétés scientifiques et professionnelles pour la défense de l'art dentaire en Belgique ».

Celle des dentistes non diplômés est non moins abondante. Elle émane, en ordre principal, des associations d'anciens combattants, des mécaniciens dentistes en général et de ceux d'entre eux qui ne réalisaient par les conditions d'âge en 1929 (28 ans accomplis au 31 décembre).

Ces derniers jours, une brochure parue sous le titre : *L'autre son de cloche*, émanant de l'Union professionnelle des mécaniciens dentistes, entreprend la réfutation systématique de l'étude signalée plus haut.

Nous exposons les arguments des uns et des autres. uns et des autres.

Nous indiquons d'abord les arguments d'ordre médical, puis ceux relatifs aux droits acquis, puis à l'interprétation de la loi de 1929.

ARGUMENTS DES DENTISTES ILLÉGAUX.

ARGUMENTS DES DENTISTES NON-DIPLOMÉS.

Le mécanicien dentiste a-t-il les connaissances requises ?

Le mécanicien dentiste n'a pas les connaissances requises pour exercer l'art dentaire. Il ne s'agit pas seulement de faire mordre dans un bont de cire molle et de placer dans la bouche du patient un appareil de prothèse.

Pour exercer une profession médicale ou para-médicale, il faut, dans l'intérêt supérieur du public, avoir fait des études appropriées, des stages dans les hôpitaux ou dans des centres d'enseignement. Avant de prendre l'empreinte et d'appareiller les malades, il faut soigner les gencives, voir si elles sont en état de supporter un appareil, traiter des dents, en extraire d'autres, examiner s'il n'y a pas d'affection ou de menace d'affection de la bouche, si l'a-

La prothèse dentaire exige avant tout des aptitudes manuelles et des connaissances pratiques.

Nous avons une expérience longue parfois de 20 à 30 années. Les stomatologistes exagèrent à plaisir les connaissances médicales requises. L'essentiel du travail consiste à prendre l'empreinte, la fabriquer et la placer.

Nous acceptons d'ailleurs de subir un examen analogue à celui organisé par l'arrêté royal du 1er juillet 1929. La réussite des épreuves — jointe à notre longue expérience — témoignera que nous pouvons, sans danger, nous livrer à l'art dentaire.

Il faut d'ailleurs remarquer que depuis 1914, plus de cinq

vijf jaar van de hand en was van oordeel dat het eenvoudig volstond, voor de laatste maal, een enkel examen te Brussel in te richten.

Die beraadslaging van de Commissie gaf aanleiding tot allerhande interpretaties. Zij heeft den strijd verscherpt tusschen de « onwettelijke » tandartsen, aan den eenen kant, en de gediplomeerde tandartsen, aan den anderen kant. Laten wij de bewijsvoering van beide partijen samenvatten.

DE ARGUMENTEN VAN DE GEDIPLOMEERDE TANDARTSEN EN DIE VAN DE « ONWETTÉLIJKE » TANDARTSEN.

De specialisten voor mondziekten lieten ons een buitengewoon overvloedige documentatie geworden. Wij vinden er nochtans het hoofdzakelijke van terug in een vlugschrift getiteld : *Het Tandheelkundig Vraagstuk in België, in 1937*, uitgegeven door de « Federatie der wetenschappelijke en beroepsverenigingen voor de verdediging der tandheelkunde in België ».

Die der niet-gediplomeerde tandartsen is niet minder overvloedig. Zij gaat, in hoofdzaak, uit van de verenigingen van oud-strijders, van de tandtechnici in 't algemeen en van die onder hen welke in 1929 niet beantwoordden aan de ouderdomsvoorwaarden (ten volle 28 jaar oud op 31 December).

Tijdens de laatste dagen, wordt, in een vlugschrift, verschenen onder den titel van : *L'autre son de cloche*, (De andere klok), uitgaande van het beroepsverbond der tandtechnici, de stelselmatige weerlegging ondernomen van de hooger aangehaalde studie.

Wij zetten de argumenten van de eenen en van de anderen uiteen.

Vooreerst, duiden wij de argumenten van geneeskundigen aard aan, daarna die betreffende de verworven rechten, en vervolgens nopens de betekenis van de wet van 1929.

ARGUMENTEN VAN DE WETTÉLIJKE TANDARTSEN.

ARGUMENTEN VAN DE NIET-GEDIPLOMEERDE TANDARTSEN.

Bezit de tandtechnicus de vereischte kennis ?

De tandtechnicus bezit niet de vereischte kennis om de tandheelkunde uit te oefenen. Het volstaat niet, in een stuk week was te doen bijten en in den mond van den patiënt een prothese-toestel te plaatsen.

Om een geneeskundig of para-geneeskundig beroep uit te oefenen, is het, in het hooger belang van het publiek, noodig dat men geschikte studien hebbe gedaan, alsook stages in hospitalen of onderwijscentra. Alvorens den vorm te nemen en de zieken van toestellen te voorzien, dient het tandvleesch verzorgd, dient gezien of het een toestel kan uitstaan, moeten de tanden worden behandeld, moer andere worden uitgetrokken, en nagezien of er geen mond-

De tandprothese vergt vooral handigheid bij de behandeling en practische kennis.

Wij bezitten soms 20 à 30 jaar ondervinding. De specialisten voor mondziekten zijn steeds genegen om de vereischte geneeskundige kennis te overdrijven. Het werk bestaat hoofdzakelijk in het nemen van den vorm, dezen te maken en te plaatsen.

Wij aanvaarden trouwens het alleggen van een examen gelijkwaardig aan dit ingericht bij Koninklijk besluit van 1 Juli 1929. Het slagen in de proeven — gevoegd bij onze lange ondervinding — zal het bewijs leveren, dat wij, zonder gevaar, de tandheelkunde kunnen uitvoeren.

natomie est normale, etc. En résumé, il faut faire le diagnostic de l'état de la bouche et le pronostic de la prothèse. Ce sont là des actes essentiellement médicaux, exigeant une culture médicale.

cents mécaniciens dentistes sont devenus des dentistes diplômés, sans qu'il soit apparu que la santé publique est menacée.

Le mécanicien dentiste est-il un petit patron ou un salarié ?

Ses émoluments sont en fonction de ses aptitudes professionnelles; il est payé à la semaine; il est considéré comme salarié par les lois, notamment en ce qui concerne les allocations familiales, la pension de vieillesse, l'impôt prélevé à la source, les congés payés, etc.

Seuls les façonniers (une vingtaine en Belgique) sont de petits patrons, dont les seuls clients sont les dentistes légaux.

Les dentistes diplômés voudraient nous réduire à la condition de salariés.

Le mécanicien dentiste, en présence du patient, livre un appareil de prothèse d'après ses mesures, mieux fait et mieux ajusté.

Le mécanicien dentiste dans ses rapports avec la clientèle.

Une commission gouvernementale, instituée en 1932, a adopté, notamment avec l'accord du délégué des mécaniciens dentistes, des conclusions parmi lesquelles on lit :

« ... l'exercice du métier de mécanicien pour dentiste ne peut comporter :

1° La réception des patients;
2° L'établissement des diagnostics et des pronostics;
3° La pratique, même en présence et avec l'aide du médecin ou des personnes habilitées à exercer l'odontologie, d'aucune manœuvre sanglante ou non dans la bouche du patient, sain ou malade;

4° La prise d'empreinte;
5° La pose des appareils de prothèse... »

Recevoir des clients à domicile, prendre l'empreinte de l'appareil de prothèse dentaire, le confectionner et le placer dans la bouche du malade, sont autant de droits acquis injustement et brutalement enlevés aux mécaniciens dentistes.

Les stomatologistes crurent, vers 1921, constater une importante recrudescence de l'exercice illégal de l'art dentaire. Ils engagèrent des poursuites qui tournèrent à la faveur des mécaniciens dentistes. Depuis le 13 avril 1920 (Tribunal de Liège) jusqu'en 1934, la jurisprudence (sauf un arrêt de la Cour de Gand, le 4 juillet 1930) reste constamment favorable aux mécaniciens dentistes. Il fallut un arrêté royal que nous considérons comme illégal, du 1er juin 1934, pour nous enlever le droit de prendre l'empreinte et de fixer l'appareil de prothèse, nous réduisant ainsi à la condition de salariés. Notre situation acquise a donc été brisée illégalement et arbitrairement.

Le délégué des mécaniciens dentistes dont il s'agit n'a jamais admis les conclusions dont on fait état. Il a au contraire réclamé les documents pour étude et protesté, dans la suite, contre la méthode de travail de la commission gouvernementale.

aandoening of vrees vormond-aandoening bestaat, of de anatomie normaal is, enz. Kortom, de diagnose dient gemaakt van den toestand van den mond alsook de pronostiek der prothèse. Dit zijn essentieel geneeskundige verrichtingen die een geneeskundige cultuur vergen.

Is de tandtechnicus een klein werkgever of een loontrekkende ?

Zijn bezoldiging is in functie van zijn beroepskennis; hij wordt per week betaald; hij wordt door de wetten als loontrekkende beschouwd, inzonderheid wat betreft de kindertoeslagen, het ouderdomspensioen, de belasting aan de bron geheven, de betaalde verlofdagen, enz.

Alleen de vormmakers (een twintigtal in België) zijn kleine patroons, waarvan de eenige cliënten de wettelijke tandartsen zijn.

Er dient trouwens in aanmerking genomen dat, sedert 1914, meer dan vijfhonderd tandtechnici gediplomeerde tandartsen zijn geworden, zonder dat men heeft kunnen ontwaaren dat de openbare gezondheid in gevaar verkeert.

De gediplomeerde tandartsen zouden ons als loontrekkenden willen laten beschouwen.

Wanneer hij met een patiënt heeft te doen, levert de tandtechnicus hem een prothesetoe-stel naar maat, beter gemaakt en aangepast.

De tandtechnici in hun betrekkingen met de cliënteel.

Een Regeeringscommissie in 1932 ingesteld heeft, in verstandhouding met den afgevaardigde der tandtechnici, besluiten aangenomen waarin men leest :

« ... De uitoefening van het beroep van tandtechnicus mag niet omvatten :

1° Het ontvangen der patiënten;

2° Het opmaken van diagnosen en prognosen;

3° Het uitvoeren, zelfs in het bijzijn en met de hulp van den geneesheer of van personen die gemachtigd zijn om de tandheelkunde uit te oefenen, van een al dan niet bloedende bewerking in den gezonden of zieken mond van den patiënt;

4° Het nemen van mondafdrukken;

5° Het plaatsen van kunststanden en gebitten... »

Kliënten ten huize ontvangen, afdrukken nemen voor de kunststanden of het gebit en het in den mond van den zieke plaatsen zijn evenveel verworven rechten die op onrechtvaardige en brutale wijze aan de tandtechnici ontnomen werden.

De specialisten in mondziekten meenden, rond 1921, een belangrijke uitbreiding van de onwettige uitoefening der tandheelkunde vast te stellen. Zij stelden vorderingen in, waarbij de tandtechnici in het gelijk gesteld werden. Sedert 13 April 1920 (Rechtbank van Luik) tot in 1934, blijft de rechtspraak (behalve een arrest van het Hof van Gent van 4 Juli 1930) gestadig in het voordeel der tandtechnici. Er was echter een Koninklijk besluit, van 1 Juni 1934, noodig dat wij als onwettig beschouwen, om ons het recht te ontfangen mondafdrukken te nemen en kunststanden en gebitten te plaatsen, zoodat wij aldus tot den rang van loontrekkenden verlaagd werden. Onze verworven toestand werd dus op onwettige en willekeurige wijze gebroken.

De afgevaardigde der betrokken tandtechnici heeft nooit deze besluiten waarop men zich beriep aanvaard. Hij heeft, daarentegen, de stukken opgeëischt om ze in te studeeren en heeft, achteraf, verzet aange-teekend tegen de werkwijze van de Regeeringscommissie.

A-t-on fait depuis longtemps, toutes les concessions légitimes aux mécaniciens dentistes ?

Les anciens combattants ont pu se présenter 11 fois aux examens devant les Commissions provinciales; les autres, 9 fois.

La loi de 1929 et l'arrêté royal interprétatif ont mis fin au régime empirique. Il ne faut, sous aucun prétexte, revoir la situation, sinon le régime scientifique organisé par la loi sera bouleversé et détruit et la profession dentaire sera définitivement ravalée en Belgique.

Si maintes occasions ont été offertes aux mécaniciens dentistes de régulariser leur situation par l'examen, l'arrêté royal de 1929 a créé de nombreuses injustices, parce qu'il a été élaboré sous l'influence exclusive des stomatologistes.

Ce dernier argument mérite d'être sérieusement examiné parce qu'il revient, le plus fréquemment, sous la plume des dentistes non-diplômés et des stomatologistes. Chaque groupe place sous nos yeux, avec complaisance, des extraits des discours parlementaires et de déclarations de M. Vauthier, en ce temps Ministre des Sciences et des Arts, qui donnent raison tantôt aux uns tantôt aux autres. Pour la clarté, disons d'abord que le débat parlementaire se déroula autour de deux thèses opposées : celle de M. Branquart, la plus favorable aux mécaniciens dentistes, régularisait la situation des mécaniciens-dentistes favorablement connus et exerçant régulièrement depuis dix ans l'art dentaire; celle de M. Brutsaert exigeait, des candidats à l'examen devant les Commissions provinciales, un certificat d'études moyennes. Quelle fut la volonté du législateur ?

Citons objectivement quelques déclarations parues aux *Annales*.

M. Vauthier, Ministre des Sciences et des Arts, situe le débat :

M. Vauthier : « L'application de la loi de 1818 et des arrêtés royaux pris en exécution de celle-ci, peut évidemment conduire à des conséquences assez sévères pour les spécialistes qui exercent la profession de dentiste sans répondre aux conditions exigées. Le Gouvernement n'est pas resté sans témoigner de l'intérêt à ces spécialistes et il voudrait qu'on les mit à même, pendant cette période transitoire de cinq années, de subir certains examens qui leur permettraient, non pas d'acquiescer le titre de licencié en sciences dentaires — titre qu'il n'est pas permis de déprécier — mais de continuer à exercer leur profession. » (*Annales parlementaires* du 27 mars 1929.)

Au cours du débat le Ministre fait encore la déclaration suivante :

« ... nous nous trouvons en présence de trois conceptions. D'une part, il y a la conception assez rigoureuse qui a trouvé son expression dans les amen-

Heeft men sedert lang al de gewettigde toegevingen aan de tandtechnici gedaan ?

De oud-strijders hebben zich 11 maal mogen aanbieden voor de Provinciale commissiën; de anderen, 9 maal.

De wet van 1929 en het verklarend Koninklijk besluit hebben een einde gemaakt aan het zoeken en tasten. Onder geen voorwendsel, mag de toestand herzien worden, zooniet wordt de wetenschappelijke regeling welke de wet voorziet oorgedaan gemaakt en geraakt het tandheelkundig beroep in België voorgoed zijn aanzien kwijt.

Indien de tandtechnici herhaaldelijk in de gelegenheid gesteld werden om hun toestand te regelen, heeft het Koninklijk besluit van 1929 talrijke onrechtvaardigheden in het leven geroepen, omdat het opgemaakt werd uitsluitend onder den invloed van de specialisten in mondziekten.

Dit laatste argument verdient met aandacht te worden onderzocht, omdat het het meest aangevoerd wordt door de niet-gediplomeerde tandartsen en specialisten in mondziekten. Elke groep onthaalt ons met voldoening op uittreksels uit parlementaire redevoeringen en op verklaringen van den heer Vauthier, toenmalig Minister van Kunsten en Wetenschappen, welke nu eens dezen dan weer de anderen in het gelijk stellen. Duidelijkheidshalve weze, vooreerst, gezegd dat het parlementair debat zich afspeelde rond twee tegenovergestelde stellingen : deze van den heer Branquart, het voordeeligt voor de tandtechnici, regelde den toestand der tandtechnici die gunstig bekend stonden en sedert tien jaar regelmatig de tandheelkunde uitoefenden; deze van den heer Brutsaert eischte van de kandidaten voor het examen vóór de Provinciale geneeskundige Commissiën een getuigschrift van middelbare studiën. Welke was dan de bedoeling van den wetgever ?

Laten wij objectief eenige verklaringen, in de *Handelingen* verschenen, aanhalen.

De heer Vauthier, Minister van Kunsten en Wetenschappen, gaf de perken aan van het debat.

De heer Vauthier : « De toepassing van de wet van 1818 en van de in uitvoering hiervan genomen besluiten kan, natuurlijk, tot vrij strenge gevolgen leiden voor de specialisten die het beroep van tandarts uitoefenen zonder te beantwoorden aan de vereischte voorwaarden. De Regeering heeft steeds belang gesteld in den toestand van deze specialisten en zij zou gaarne zien dat men hen, gedurende dit overgangstijdperk van vijf jaren, in de gelegenheid stelle sommige examens af te leggen, welke hun zouden toelaten niet den titel van licentiaat in de tandheelkunde te verwerven — welke titel zijn aanzien behouden moet — maar hun beroep te blijven voortzetten. » (*Handelingen van de Kamer* van 27 Maart 1929.)

In den loop van het debat verklaarde de Minister verder :

« ... Wij slaan voor drie opvattingen. Eenerzijds, is er de vrij strenge opvatting welke haar uitdrukking vond in de amendementen van den heer Brut-

dements de M. Brutsaert et qui exigent de ces praticiens des conditions presque aussi rigoureuses que celles auxquelles doivent satisfaire les licenciés en science dentaire. D'autre part, il y a la conception de M. Branquart. »

Et il continue sa déclaration en ces termes, mis en évidence par les stomatologistes :

« Je crois que le système le plus pratique est de laisser au Gouvernement le soin de déterminer les épreuves que l'on pourrait imposer à ces spécialistes pour qu'ils puissent continuer à exercer normalement leur profession. Je pense que vous pouvez faire confiance au Gouvernement pour la réglementation de ce régime provisoire. Mais, dans l'hypothèse où vous estimeriez qu'il faut statuer immédiatement sur le sort de ces mécaniciens dentistes, alors je me rallie à la solution préconisée par M. Brutsaert. En tous cas, je ne puis admettre l'amendement de M. Branquart et consorts, qui aboutirait, je ne veux pas dire à l'impunité pour ces praticiens, mais à un laisser-aller excessif. Si cet amendement était adopté, en fait, tous les mécaniciens dentistes, tous les praticiens qui exercent à l'heure actuelle irrégulièrement, illégalement, l'art dentaire, verraient en quelque sorte leur situation consacrée par la loi. C'est contre cette conclusion que nous nous élevons. Par conséquent, tout en demandant à la Chambre de faire confiance sur ce point au Gouvernement et de se rallier à son amendement, subsidiairement, le Gouvernement déclare qu'il se rallierait à l'amendement de M. Brutsaert. »

Il semble bien résulter de ces déclarations successives que la loi a voulu réserver *aux praticiens* — sans en excepter aucun et sans y ajouter personne — la possibilité de régulariser leur situation à la suite d'un examen pratique devant les Commissions médicales.

Ce qui est discuté, c'est la qualité de praticien. Faut-il en réserver le bénéfice à ceux qui justifient d'une activité professionnelle suffisamment longue ou faut-il ajouter à cette condition des exigences culturelles? Voilà le seul point en discussion. Le Ministre se borne à réclamer le droit de déterminer les épreuves. Il n'adopte personnellement ni la solution Branquart ni la solution Brutsaert. S'il devait choisir, ce serait cette dernière parce qu'il pense qu'en matière de santé publique un excès de sévérité vaut mieux que le contraire. Mais il préfère visiblement une solution moyenne. La Chambre fut aussi de cet avis puisqu'elle laissa, en définitive, le soin au Gouvernement d'établir le régime provisoire.

La suite de la discussion est d'ailleurs significative.

Après la déclaration du Ministre, M. Winandy, défendant la cause des dentistes non-diplômés, inter-

saert en welke aan deze praktizijns bijna even strenge voorwaarden opleggen als deze waaraan de licentiaten in de tandheelkunde moeten voldoen. Anderzijds, is er de opvatting van den heer Branquart. »

En hij zet zijn verklaring voort in deze bewoordingen welke de specialisten in mondziekten naar voren brengen :

« Ik meen dat het meest practisch stelsel is, aan de Regeering de zorg over te laten om de proeven te bepalen, welke men aan deze specialisten zou kunnen opleggen, opdat zij op normale wijze hun beroep zouden kunnen voortzetten. Ik meen dat gij U op de Regeering moogt verlaten voor de regeling van dit voorloopig regime. Maar in de onderstelling dat, naar Uw oordeel, onmiddellijk over het lot dezer tandtechnici moet beslist worden, sluit ik mij aan bij de oplossing welke de heer Brutsaert voorstelt. Wat er ook van zij, het amendement van den heer Branquart e. s. kan ik niet bijtreden daar het leiden zou, ik zal niet zeggen tot de straffeloosheid van deze praktizijns, maar tot een al te groote losheid. Mocht dit amendement, in feite, aangenomen worden, dan zou de toestand van al de tandtechnici, van al de praktizijns die thans op onregelmatige, onwettelijke wijze de tandheelkunde uitoefenen, in zekeren zin door de wet bekrachtigd worden. Tegen die gevolgtrekking komen wij op. Daar volgt uit dat, terwijl zij aan de Kamer vraagt nopens dit punt haar vertrouwen te stellen in de Regeering en het amendement van deze laatste aan te nemen, de Regeering, in bijkomende orde, verklaart dat zij zich zou aansluiten bij het amendement van den heer Brutsaert. »

Uit die achtereenvolgende verklaringen, schijnt wel te blijken dat de wet aan de praktizijns — zonder er een uit de zonderen en zonder er iemand bij te voegen — de mogelijkheid heeft willen verschaffen om hun toestand te regelen ingevolge een practisch examen vóór de geneeskundige Commissies.

Wat wordt betwist, is de hoedanigheid van praktizijn. Dient het genot er van voorbehouden voor hen die het bewijs hebben kunnen leveren van een voldoende langdurige beroepsactiviteit, of dienen bij die voorwaarde nog cultureele vereischten gevoegd? Dit punt alleen is in kwestie. De Minister beperkt er zich bij, het recht op te eischen tot het vaststellen van de proeven. Persoonlijk treedt hij noch de oplossing Branquart noch de oplossing Brutsaert bij. Moest hij een keus doen, dan verkoos hij zeker de laatste, daar hij van oordeel is dat, op gebied van volksgezondheid een overdreven strengheid beter is dan het tegenovergestelde. Doch hij verkiest blijkbaar een gematigde oplossing. De Kamer was insgelijks die meening toegedaan, vermits zij, per slot van rekening, aan de Regeering de zorg overliet het voorloopig regime te bepalen.

De verdere bespreking is trouwens betekenisvol.

Na de verklaring van den Minister, komt de heer Winandy, die de zaak der niet-gediplomeerde tand-

vient et dit notamment, interrompu à plusieurs reprises par M. Brutsaert : « ... il y a lieu d'envisager une période transitoire. Aussi suis-je très heureux de ce que le Gouvernement ne se soit pas rallié aux mesures trop rigoureuses que vous (M. Brutsaert) proposez et nous fasse espérer une solution équitable. »

Et sur de nouvelles interruptions de M. Brutsaert, le Ministre déclare :

« Je voudrais signaler à la Chambre l'une des conditions vraiment trop rigoureuses du système de l'honorable M. Brutsaert. Ne pourraient donc subir l'épreuve qu'il indique que les praticiens ayant fait des études moyennes complètes. Eh bien, c'est là une condition que je considère comme très sévère, en ce sens qu'il y a des praticiens qui remplissent honorablement leur office et qui cependant n'ont pas fait des études moyennes complètes. C'est là une exigence qui peut être extrêmement préjudiciable à certains intéressés. C'est pourquoi je suis heureux de l'adhésion que vient d'apporter M. Winandy, et je crois que l'on peut faire confiance au Gouvernement à cet égard. »

J'ai exposé plus haut (p. 3), avec plus de détails, le contenu de l'arrêté royal d'interprétation publié le 1er juillet 1929 : les praticiens sont autorisés à se présenter à l'examen devant les Commissions provinciales moyennant des conditions de stage, de nationalité et d'âge (28 ans au 31 décembre 1929). Cette dernière mesure est incompréhensible. Ce n'est pas l'âge mais les années de pratique qui donnent la qualité de praticien. Des professionnels ont été ainsi arbitrairement écartés du bénéfice des dispositions transitoires. Cette condition est d'autant plus insolite que — plus arbitrairement encore — on crée une catégorie de candidats, non professionnels, pourvus d'un certificat d'études moyennes et que l'on permet ainsi à 227 personnes — qui n'avaient jamais exercé la profession — de devenir dentistes dans des conditions exceptionnelles et inattendues, au moment même où la loi organise le grade de licencié en art dentaire!

**

Un membre de la Commission a désiré connaître les raisons justifiant la condition d'âge indiqué ci-dessus.

Le Ministre de l'Instruction publique, interrogé par nous, répond dans les termes suivants :

« ... L'arrêté royal du 1er juillet 1929 réorganisant les études et les examens pour l'obtention du diplôme de dentiste, a dispensé les Belges âgés d'au moins 28 ans des conditions relatives au certificat d'études moyennes parce qu'on a estimé qu'il était difficile pour les personnes qui avaient atteint cet âge et ne

artsen verdedigt, tusschenbeide en hij zegt inzonderheid, herhaaldelijk onderbroken door den heer Brutsaert : « ... een overgangperiode dient voorzien. Ook ben ik zeer gelukkig omdat de Regeering zich niet heeft aangesloten bij de te strenge maatregelen die gij (de heer Brutsaert) voorstelt en dat zij een billijke oplossing laat verhoplen ».

En na nieuwe onderbrekingen vanwege den heer Brutsaert, verklaarde de Minister :

« Ik zou de aandacht van de Kamer willen vestigen op een van de waarlijk zeer strenge voorwaarden van het stelsel van den achtbaren heer Brutsaert. De proef zooals hij ze opvat zou dus alleen mogen afgelegd worden door practizijns die volledige middelbare studiën gedaan hebben. Welnu, dat is een voorwaarde welke ik al te streng vind in dezen zin, dat er practizijns zijn die hun werk behoorlijk verrichten zonder nochtans volledige middelbare studiën gedaan te hebben. Zulks is een eisch welke voor sommige belanghebbenden hoogst nadeeling zijn kan. Daarom ben ik verheugd over de instemming van den heer Winandy en meen ik dat wij ons in dit opzicht op de Regeering mogen verlaten. »

Hooger (blz. 3), heb ik, met meer bijzonderheden, den inhoud uiteengezet van het interpretatief Koninklijk besluit van 1 Juli 1929 : de praktizijns mogen zich op het examen vóór de Provinciale commissies aanbieden, mits te beantwoorden aan de vereischten op het stuk van stage, nationaliteit en ouderdom (28 jaar op 31 December 1929). Die laatste maatregel is onbegrijpelijk. Niet de ouderdom doch de jaren praktijk kunnen van iemand een praktizijn maken. Vaklieden worden aldus op willekeurige wijze van het genot der overgangsbepalingen geweerd. Die voorwaarde is van des te meer onaangename aard, daar men — op nog willekeuriger manier — een reeks niet professionneele kandidaten voorziet, houders van een getuigenschrift van middelbare studiën, en men aldus aan 227 personen — die nooit het beroep hadden uitgeoefend — toelaat ouder die uitzonderlijke en onverwachte voorwaarden tandartsen te worden, op het oogenblik dat bij de wet de graad van licentiaat in de tandheelkunde wordt ingericht.

**

Een lid van de Commissie wenschte de redenen te kennen tot staving van de aangeduide ouderdomsvoorwaarden.

Door ons ondervraagd, luidt het antwoord van den Minister van Openbaar Onderwijs als volgt :

« ... Het Koninklijk besluit van 1 Juli 1929 tot herinrichting der studiën en examens voor het bekomen van het diploma van tandarts heeft de vrijstelling voorzien, voor alle Belgen die ten minste 28 jaar oud waren, van de voorwaarden betreffende het getuigenschrift van middelbare studiën, daar men van

possédaient pas l'un de ces certificats, de subir encore une épreuve portant sur le programme complet des six années d'études moyennes du degré supérieur. L'âge limite avait été primitivement fixé à trente ans. C'est d'accord avec les associations professionnelles intéressées qu'il a été ramené à 28 ans.

» Par compensation, on a exigé d'eux la preuve qu'au moment de la publication du dit arrêté, ils avaient été occupés en Belgique pendant au moins cinq ans à des travaux pratiques d'art dentaire dans les services dentaires de l'armée, chez un médecin exerçant la profession de dentiste ou chez un dentiste diplômé. »

Il semble donc, d'après cette réponse, que le Département de l'Instruction publique ait considéré qu'en principe les candidats devant les Commissions provinciales devaient posséder un certificat d'études moyennes ou un certificat assimilé à celui-ci.

Un membre estime que l'esprit de la loi était tout autre puisqu'il s'agissait *essentiellement* d'organiser des concours pour des praticiens et non pour des étudiants.

L'avis du Ministre de l'Instruction Publique.

Le Ministre donne son avis en ces termes :

« ... Cette proposition de loi, à peine connue, a soulevé d'innombrables protestations. Elles proviennent tout d'abord des facultés de médecine des quatre Universités, ensuite de l'Académie royale de Médecine, du Collège des Médecins de l'agglomération bruxelloise et de plusieurs autres organismes professionnels comme l'Association générale des Dentistes universitaires de Belgique, Het Mond- en Tandartsen Gild, la Société belge de Stomatologie, etc. En réalité, ces protestations sont légitimement fondées. »

Cependant, le Ministre n'est pas absolument intransigeant :

« Néanmoins, s'il ne s'agissait que des quelques mécaniciens dentistes *anciens combattants* (6 ou 7 comme je le disais plus haut), peut-être pourrait-on admettre encore certaines mesures d'exception exclusivement en leur faveur, ou tout au moins ne pas s'opposer à ce qu'elles soient prises. »

L'avis du Ministre de la Santé Publique.

Le Ministre est hostile à toute dérogation. « J'estime qu'en principe il n'est pas possible de consentir une dérogation quelconque à la loi du 21 mai 1929. »

oordeel was dat het, voor de personen welke dien ouderdom hadden bereikt en niet in het bezit waren van één dier getuigschriften, moeilijk was om nog een proef af te leggen gaande over het volledig programma van de zes jaren middelbare studiën van hooger en graad. De ouderdomsgrens was aanvankelijk bepaald op dertig jaar. Met de instemming van de betrokken beroepsverenigingen, werd zij tot 28 jaar teruggebracht.

» Als compensatie, werd van hen het bewijs geveerd, dat zij, op het oogenblik van het verschijnen van vermeld besluit, in België ten minste gedurende vijf jaren zich hebben bezig gehouden met praktisch tandheelkundig werk, bij de tandheelkundige diensten van het leger, bij een geneesheer die het beroep van tandarts uitoefent of bij een gediplomeerden tandarts. »

Uit dit antwoord lijkt dus, dat het Departement van Openbaar Onderwijs in beginsel moet hebben geoordeeld dat de voor de provinciale Commissies verschijnende kandidaten in het bezit moesten zijn van een getuigschrift van middelbare studiën of van een hiernede gelijkgesteld getuigschrift.

Een lid is van oordeel dat de geest van de wet anders was, vermits het er hoofdzakelijk om ging examens voor praktijks in te richten en niet voor studenten.

Advies van den Minister van Openbaar Onderwijs.

De Minister drukt zijn advies in volgende bewoordingen uit :

« ... Zoodra men er kennis van heeft gekregen, gaf dit wetsvoorstel aanleiding tot talloze protesten. Deze komen vooreerst van de geneeskundige faculteiten bij de vier Universiteiten, vervolgens van de Koninklijke Belgische Academie voor Geneeskunde, van het College van de Geneesheeren der Brusselsche agglomeratie en van talrijke andere beroepsinrichtingen, zooals de Algemeene Vereniging der tandartsen van België, de Vereniging der Licentiaten en Universitaire Tandartsen van België, Het Mond- en Tandartsen-Gild, de Belgische Vereniging voor Mondziekten, enz. In werkelijkheid, zijn die protesten volkomen gegrond. »

De Minister is nochtans niet volstrekt ontoegevend :

« Nochtans, indien het slechts de enkele oudstrijders tandtechnici gold (6 of 7 zooals ik hooger zegde), dan zou men misschien nog, uitsluitend te hunnen bate, enkele uitzonderingsmaatregelen kunnen treffen, of zich er ten minste niet tegen verzetten. »

Advies van den Minister van Volksgezondheid.

De Minister is gekant tegen elke afwijking. « Ik ben van oordeel dat het, in beginsel, niet mogelijk is hetzij welke afwijking van de wet van 21 Mei 1929 in te willigen. »

Toute concession faite aux mécaniciens dentistes anciens combattants encouragerait les non-combattants dans leurs efforts revendicatifs. Si toutefois, un sort privilégié devait être réservé aux anciens combattants, « il faudrait... inscrire que les candidats qui ont échoué trois fois aux examens institués selon les articles 4 et 5 de l'arrêté royal du 1er juillet 1929 se verront refuser le bénéfice de nouvelles sessions. En décider autrement serait prévoir une prime à l'incompétence et consacrer vis-à-vis des anciens candidats non-combattants évincés au cours de la période transitoire, un régime qui vient heurter l'équité ».

CONCLUSIONS.

1. Il en est une sur laquelle un accord unanime est aisé : *toutes les préoccupations* — notamment les considérations sentimentales — *doivent céder le pas aux considérations de santé publique*. Il paraît incontestable que la profession de dentiste relève de l'art médical et que trop de précautions ne peuvent être prises dans son recrutement.

2. *Il ne peut donc s'agir de faveurs nouvelles*. Il n'est pas question de reconstituer une période transitoire de X années, ni, pour des raisons sentimentales, d'accorder une faveur à telle ou telle catégorie de dentistes non diplômés. A cet égard, la Commission fut bien inspirée en reprenant le problème dans son ensemble et en n'envisageant pas, dès le départ, l'un ou l'autre groupement particulier de mécaniciens dentistes.

3. Un membre, sans que cette conclusion ait fait l'objet d'un vote de la Commission, a estimé qu'une erreur dans l'interprétation de la loi de 1929 a été commise par l'arrêté royal du 1er juillet de la même année ainsi qu'il résulterait de l'examen fait plus haut. Des praticiens, pour des raisons d'âge, ont été injustement écartés des examens. Cette erreur doit être réparée et un examen doit être institué au profit de cette catégorie de candidats.

Il ne s'agit pas d'une faveur mais de la stricte justice. Ainsi se clôturera définitivement, devant le Parlement, une querelle entre dentistes diplômés et dentistes non diplômés.

**

La Commission estime qu'il importe surtout de se préoccuper du sort des mécaniciens dentistes ou, comme disent les stomatologistes, des mécaniciens pour dentistes. Ce sont des ouvriers, occupés à la confection des appareils de prothèse dentaire. Ce sont aussi des artisans ou de petits patrons.

Elke toegeving die voor de oud-strijders-landtechnici zou worden gedaan, zou een aanmoediging vormen voor de niet-strijders bij het stellen van hun eischen. Moest nochtans een bevoorrechte regeling worden voorzien voor de oud-strijders, « dan zou moeten worden... ingelascht dat de kandidaten die driemaal zakten in de examens ingesteld overeenkomstig artikelen 4 en 5 van het Koninklijk besluit van 1 Juli 1929, een weigering zullen oplopen voor de toelating tot nieuwe zittingen. Een andere beslissing zou gelijkstaan met het voorzien van een premie voor de onbevoegdheid en het bekrachtigen, ten overstaan van de tijdens de overgangperiode geweerde niet-strijders-candidaten van een regime in strijd met de billijkheid ».

BESLUITEN.

1. Over een besluit is een algemeene instemming gemakkelijk te bekomen, te weten dat : *elke bezorgdheid* — inzonderheid de overwegingen van sentimenteelen aard — *de plaats moet ruimen voor de overwegingen op het stuk van volksgezondheid*. Het lijkt onbetwistbaar dat het beroep van tandarts tot de geneeskunst behoort en dat bij de aanwerving niet te veel voorzorgen kunnen worden genomen.

2. *Er kan dus geen spraak zijn van nieuwe gunstmaatregelen*. Er is geen spraak van de wederinvoering van een overgangstijdruimte van X jaar, noch, om redenen van sentimenteelen aard, van een gunst toe te staan voor de eene of de andere reeks niet gediplomeerde tandartsen. In dit opzicht, heeft de Commissie goed gehandeld met het vraagstuk opnieuw in zijn geheel te beschouwen en niet, van bij den aanvang, alleen haar aandacht te schenken aan de eene of andere bijzondere groepeerings van landtechnici.

3. Zonder dat dit besluit het voorwerp heeft uitgemaakt van een stemming in de Commissie, werd door een lid de meening uitgedrukt dat een verkeerde interpretatie van de wet van 1929 werd gegeven door het Koninklijk besluit van 1 Juli van hetzelfde jaar, zooals zou blijken uit het hooger gedaan onderzoek. Wegens ouderdomsredenen, werden praktizijns ten onrechte van de examens geweerd. Dit verzuim moet weer goedge maakt worden en er dient een examen ingericht ten bate van deze categorie van kandidaten.

Het gaat hier niet om een gunst, maar louter om billijkheid. Zoo zal dan, vóór het Parlement voor goed een twist bijgelegd worden tusschen gediplomeerde en niet-gediplomeerde tandartsen.

**

De Commissie is van oordeel dat men zich vooral inlaten moet met het lot der landtechnici of, zooals de specialisten in mondziekten zeggen, der technici voor tandartsen. Het zijn arbeiders die de kunsttanden en kunstgebitten maken. Het zijn tevens handwerkslieden of kleine werkgevers.

Ces mécaniciens dentistes se plaignent, d'une manière générale, des conditions de travail qui leur sont imposées par leurs patrons dentistes.

Ils font aussi observer que l'exercice de la prothèse dentaire leur était implicitement reconnue depuis un quart de siècle. Cet exercice leur fut brusquement enlevé par l'arrêté royal du 1er juillet 1934 qui interdit désormais la prise d'empreinte et le placement de tout appareil de prothèse dentaire.

Il faut remarquer que l'application de cet arrêté royal a privé de leur gagne-pain un grand nombre de mécaniciens dentistes qui — *sans inquiétude, en ce moment, sur l'avenir de leur profession* — n'ont nullement cherché à devenir des dentistes diplômés mais à exercer honorablement une profession reconnue libre jusque-là, et dont la loi de 1929 et son arrêté d'application ne semblaient pas se soucier.

La Commission ne s'est pas livrée à une étude approfondie de cette question mais elle attire cependant l'attention de la Chambre et du Gouvernement sur cet aspect important de la pratique de l'art dentaire en Belgique. Elle souhaite qu'un examen d'ensemble de la question apporte rapidement, à cet égard, les solutions nécessaires, tant dans l'intérêt de la santé publique que des praticiens, à titres divers, de la science dentaire dans notre pays.

*
**

La Commission de l'Instruction Publique a repoussé par 11 voix contre 2 la proposition de loi Vandemeulebroucke et consorts relative aux mécaniciens dentistes combattants nationaux de la campagne 1914-1918, aux prisonniers politiques et déportés de nationalité belge ayant subi, du fait de l'ennemi, une détention ou une déportation d'un an au moins.

*
**

Ce rapport a été admis à l'unanimité par votre Commission.

Le Rapporteur,
F. SAINTE.

Le Président,
Léo MUNDELEER.

Deze tandtechnici beklagen zich, over 't algemeen, over de arbeidsvoorwaarden die hun door hun werkgevers-tandartsen opgelegd worden.

Zij wijzen er tevens op, dat het plaatsen van kunsttanden en gebitten hun sedert een kwart eeuws uitdrukkelijk toegestaan werd. Aan deze uitoefening werd plotseling een einde gemaakt door het Koninklijk besluit van 1 Juli 1934, dat het nemen van mondafdrukken en het plaatsen van om het even welke kunsttanden voortaan verbiedt.

Hierbij weze opgemerkt dat, tengevolge van de toepassing van dit besluit, een groot aantal tandtechnici van hun broodwinning beroofd werden die — *op dat oogenblik onbekommerd over de toekomst van hun beroep* — er nooit naar gestreefd hebben gediplomeerde tandartsen te worden, maar geen ander doel hadden dan op eerzame wijze een beroep uit te oefenen dat, tot dusver, vrij was en over wie de wet van 1929 en zijn toepassingsbesluit zich niet schenen te bekreunen.

De Commissie wijdde geen grondig onderzoek aan dit punt, maar zij vestigt nochtans de aandacht van Kamer en Regeering op deze belangrijke zijde van de uitoefening der tandheelkunde in België. Het is haar wensch dat gansch het vraagstuk onderzocht worde, ten einde, in dit verband, weldra de noodige oplossing te bereiken, zoowel in het belang van de volksgezondheid als van de beoefenaars, in welke hoedanigheid ook, van de tandheelkunde in ons land.

*
**

De Commissie voor Openbaar Onderwijs verwierp met 11 tegen 2 stemmen het wetsvoorstel Vandemeulebroucke betreffende de tandtechnici, oud-strijders van den oorlog 1914-1918, de politieke gevangenen en weggevoerden van Belgische nationaliteit, die door den vijand, ten minste gedurende een jaar, in hechtenis gehouden of weggevoerd werden.

*
**

Dit verslag werd eenparig door uwe Commissie goedgekeurd.

De Verslaggever,
F. SAINTE

De Voorzitter,
Léo MUNDELEER